

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Факультет української філології, культури і мистецтва
Кафедра української мови

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор
з науково-педагогічної та
навчальної роботи
Олексій ЖИЛЬЦОВ
«30» серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ТЕКСТУ І ТЕКСТІВ

Змістовий модуль

ЛІНГВІСТИЧНІ РЕКОНСТРУКЦІЇ

для студентів

спеціальностей	029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа 035 Філологія
спеціалізації	035.01 Українська мова та література
рівня вищої освіти	другого (магістерського)
освітньої програми	035/029.00.01 Біографістика і текстологія

Київ – 2024

Розробник: Видайчук Тетяна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Факультету української філології, культури і мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Викладач: Видайчук Тетяна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Факультету української філології, культури і мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри української мови
Протокол "29" серпня 2024 р. № 10

Завідувач кафедри української мови

(Михайло ВІНТОНІВ)

Робочу програму погоджено
29.08..2024 р.

Гарант освітньої програми

035/ 029.00.01 Біографістика і текстологія

(Роман КОЗЛОВ)

Робочу програму перевірено
30.08..2024 р.

Заступник декана

(Світлана ГОРОБЕЦЬ)

Пролонговано:

на 2025/2026 н.р. _____ (_____), «____» _____ р., протокол № _____

на 2026/2027 н.р. _____ (_____), «____» _____ р., протокол № _____

1. Опис модуля навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання
	денна
«Історія тексту і текстів»	
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання навчання та оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів / годин	4/120
Курс	2
Семестр	3
Кількість змістових модулів з розподілом:	2
Обсяг кредитів	4
Обсяг годин, в тому числі:	120
Аудиторні	32
Модульний контроль	8
Семестровий контроль	3
Самостійна робота	50
Форма семестрового контролю	екзамен
Змістовий модуль «Лінгвістичні реконструкції»	
Обсяг кредитів	2
Обсяг годин, в тому числі:	60
Аудиторні	16
Модульний контроль	4
Семестровий контроль	15
Самостійна робота	25
Форма семестрового контролю	екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу. Вивчення курсу передбачає з'ясування поняття історико-лінгвістичної реконструкції в аспекті розбудови антропоцентричної парадигми в сучасних історико-лінгвістичних студіях; засвоєння принципів, критеріїв, основних завдань і прийомів етимологічних досліджень; встановлення зв'язку історії слів з історією народу, історією релігії; оволодіння лексикою української мови в сучасному історико-лінгвістичному висвітленні через методи реконструкції лексичних пластів попередніх епох. Окрему увагу приділено методології сучасних етнолінгвістичних і етнопсихолінгвістичних, історико-психологічних та історико-соціологічних досліджень; реконструкції мовної свідомості як проблемі сучасної історичної лінгвістики.

Під час лекційних, семінарських занять і лабораторних занять, індивідуальної самостійної роботи здобувачі освіти освітньо-наукової програми 035/029.00.01 Біографістика і текстологія набувають таких компетентностей:

ЗК-2 Здатність генерувати ідеї (креативність).

ЗК-3 Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-5 Здатність оцінювати та забезпечувати якість проведення досліджень, бути критичним і самокритичним.

ФК-2 Здатність застосовувати технології та процедури аналітико-синтетичного опрацювання інформації.

ФК-5 Здатність використовувати у професійній діяльності поглиблені знання з, текстології.

ФК-6 Здатність орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах.

ФК-8 Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення текстології.

- ФК-9** Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного, мовленнєвого матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.
- ФК-10** Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі досліджень.
- ФК-11** Здатність інтерпретувати філологічні явища і процеси та формувати професійну світоглядну позицію.
- ФК-12** Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок, здатність планувати і проводити наукові дослідження, передусім у царині біографістики і текстології, презентувати їх результати професійній спільноті, захищати інтелектуальну власність на результати досліджень та інновацій.

3. Результати навчання за дисципліною

Після опанування дисципліни «Історія тексту і текстів: лінгвістичні реконструкції» здобувачі освіти освітньо-наукової програми 035/029.00.01 Біографістика і текстологія повинні мати такі програмні результати навчання:

- РН-2** Упевнено володіти державною мовою для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; використовувати прикладні соціокомунікативні технології для ефективного спілкування на професійному, науковому і соціальному рівнях на засадах толерантності, діалогу і співробітництва; презентувати результати досліджень державною мовою.
- РН-4** Володіти культурою мислення, вміти узагальнювати, аналізувати і систематизувати інформацію, зокрема наукову в діяльності, пов'язаній з її пошуком, накопиченням, зберіганням і використанням.
- РН-5** Застосовувати сучасні методики й технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в предметній галузі.
- РН-9** Характеризувати, оцінювати і порівнювати теоретичні засади, історичні надбання і новітні досягнення текстології.
- РН-10** Збирати, систематизувати, інтерпретувати й науково аналізувати мовний, мовленнєвий матеріал з урахуванням доцільних методологічних принципів, підходів і методів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.
- РН-11** Створювати, аналізувати, інтерпретувати і редагувати тексти різних стилів і жанрів.
- РН-12** Використовувати спеціалізовані концептуальні знання з текстології для розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.
- РН-13** Планувати, здійснювати, організовувати дослідження та/або інноваційні розробки, презентувати їх результати науковій спільноті в наукових публікаціях чи виступах на конференціях, круглих столах, семінарах тощо.
- РН-14** Дотримуватися правил академічної доброчесності.
- РН-16** Застосовувати прикладне програмне забезпечення для вирішення наукових завдань на основі поєднання інтелектуальних здібностей людини з функціональними можливостями інформаційних систем.
- РН-17** Оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми й пропонувати шляхи їх вирішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.
- РНУ-20** Створювати різні форми біографічного наративу на основі критичного аналізу документів, пошуку, відновлення та аналізу фактів, реконструкції історичних сюжетів і мікросюжетів, реконструкції мовної особистості.
- РНУ-21** Здійснювати текстологічні дослідження на основі критики тексту, аналізу документів, інтерпретації фактів видавничої історії.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Змістовий модуль 1: Лінгвістичні реконструкції тексту і текстів

Тема	Разом	Кількість годин, відведених на:			
		Лекції	Семінари	Лабораторні	Самостійну роботу
Тема 1. Теоретичні засади історико-лінгвістичних реконструкцій. Принципи і прийоми історико-лінгвістичних досліджень. Основні здобутки.	9	2	2	-	5
Тема 2. Принципи і прийоми етимологічних досліджень	14	-	-	4	10
Тема 3. Реконструкція мовної свідомості та мовної особистості як проблема історичної лінгвістики	18	2	2	4	10
Модульний контроль	4				
Семестровий контроль	15				
Разом	60	4	4	8	25

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1: Лінгвістичні реконструкції тексту і текстів

Тема 1. Теоретичні засади історико-лінгвістичних дисциплін. Принципи історико-лінгвістичних досліджень

Фонетичні процеси як основа реконструкцій.

Семантичні процеси та їх роль при реконструкції.

Порівняльно-історичний метод являє собою сукупність методик реконструкції походження мов від прамов, установлення еволюційних змін і закономірностей розвитку споріднених мов шляхом їхнього порівняння на різних етапах формування.

Він застосовує процедури встановлення спорідненості мов, порівняння мовних фактів, реконструкції праформ певної мови, виявляє закони мовного розвитку, зважаючи на еволюційний характер мовних змін.

Операціональний компонент порівняльно-історичного методу включає такі прийоми та процедури, як генетичне ототожнення фактів, лінгвістична реконструкція архетипу та фонетичного закону, хронологізація й локалізація мовних явищ (Г. Климов). Домінуючим універсальним прийомом методу є порівняння, а найбільш суттєвою частиною – процедура реконструкції.

Лінгвогеографічна (ареальна) методика, що може надати уявлення історичним фактам шляхом картографування меж поширення мовних явищ у відповідних регіонах.

Здобутки порівняльно-історичного мовознавства.

Тема 2. Принципи і прийоми історико-етимологічних досліджень

Етимологія, етимологізація, етимологічний аналіз.

Аспекти етимологізації: фонетичний, словотворчий, семантичний.

Етнолінгвістичний аспект української етимології.

Характеристика етимологічних словників і довідників.

Тема 3. Реконструкція мовної свідомості та мовної особистості як проблема історичної лінгвістики

Методика реконструкції мовної та концептуальної картини світу. Методологія когнітивістики у проекції на вивчення історичної лексики. Лексика української мови у сучасному історико-лінгвістичному висвітленні.

Методи реконструкції доіндоєвропейської та праіндоєвропейської лексичних систем. Методика здійснення лінгвістичних реконструкцій праслов'янського періоду.

Методологія сучасних етнолінгвістичних, етнопсихолінгвістичних, історико-психолінгвістичних та історико-соціолінгвістичних досліджень.

Аспекти реконструкції мовної свідомості.

Інваріантний і варіативний словник мовної свідомості українця: діахронічний аспект.

Діалектна лексика української мови як джерело вивчення еволюції мовної свідомості українця.

Проблема реконструкції мовної особистості у діахронічному аспекті. Роль екстралінгвальної інформації для реконструкції мовної свідомості.

6. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2
Відвідування семінарських занять	1	2	2
Робота на семінарському занятті	10	2	20
Відвідування лабораторних занять	1	4	4
Робота на лабораторному занятті	10	4	40
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15
Виконання модульної роботи	25	2	50
			Разом – 133
Максимальна кількість балів: 133			
Розрахунок коефіцієнта: $133/30=4,4$			
Екзамен			40 балів (20+20 балів)

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Змістовий модуль 1: Лінгвістичні реконструкції тексту і текстів

Тема: Теоретичні засади історико-лінгвістичних реконструкцій. Принципи порівняльно-історичних досліджень в українському мовознавстві

Практичні завдання:

Завдання 1. Укласти словник основних термінів до теми. Законспектувати значення термінів: *архетип, астериск, генеалогічна класифікація мов, глотогенез, глотогонія, глотохронологія, дивергенція (у розвитку мов), діяхронічне мовознавство, конвергенція (у розвитку мови), мова-основа, мовна сім'я = сім'я мов, мовний союз, мови «кентум», мови «сатем», проформа, реконструкція, слов'янські мови, спорідненість мов, теорія родовідного дерева, теорія хвиль.*

Тема: Принципи і прийоми етимологічних досліджень

Практичні завдання:

Завдання 2.1. Користуючись «Етимологічним словником української мови» у 7-ми т. (за ред. О.С. Мельничука) (Інтернет-доступ на порталі: http://litopys.org.ua/djvu/etymolog_slovnyk.htm), з'ясуйте (письмово) етимологію таких українських слів:

далебі (справді, слово честі);

всижюд (торік);

тиждень (одиниця виміру часу – семиденний строк).

Поміркуйте (письмово), чим подібні з етимологічної точки зору такі слова.

Завдання 2.2. Розгляньте етимологічні та етнолінгвістичні дані про слово *калина*. Дайте систематизовану розгорнуту та лінгвістично обґрунтовану відповідь (письмово) на запитання: чому саме калина (а не верба, дуб, вишня, липа ...) стала для українців символом дівочої краси, здоров'я, чистоти, незламності, плодovitості, пам'яті, України?

I. Етимологчний словник української мови у семи томах. Т.2. – К. : Наукова думка», 1985. – С.350:

Кали́на (бот.) – [каліно́к], [калі́на], [каліно́к] «калинове дерево», *каліні́вка* «горілка, настояна на ягодах калини», *калі́нник* «пиріг із ягід калини», «кисіль із калинових ягід», *калі́ння* 'к «зарості калини», [калі́ня] «червона корова», [калі́нянкi] «сорт червоних яблук», [калі́єник] «хліб з калиновими ягодами», [калі́ч] «обрядовий весільний хліб у формі магічного кола»; – рос. *калі́на*, білор. *калі́на*, польськ., чеськ., словац., н.-луж. *kalina*, в.-луж. *kalinka*, болг. *калі́на* «калина, гранат», серб., хор. *ка́лина* «бирючина»; –прасл. **kalina*, похідне від **kaľ* «мокра земля, болото, драговина»; назва зумовлена вологолюбністю калини та її поширенню у болотистих місцях.

II. A. Brückner. Słownik etymologiczny języka polskiego, 1926. – S. 187. (

Кали́на – слово походить від праслов.**kaliti* «гартувати, розжарювати», бо червоні плоди рослини подібні за кольором до розпеченого заліза.

III. Словник античності // Пер. з німецької. – К., 1989. – С. 243.

Kalos – «прекрасний», споріднене зі слов. *калина*, *красний* «червоний», *красивий* «гарний».

IV. Маковський М.М. Лінгвістична генетика. – К., 1992. – С. 81.

Праслов'янський корінь **kaľ* мав значення «вогонь», адже походив від індоєвропейського **kel* «горіти». Отже, корені -кал- і -кел- стародавні і пов'язуються з вогнем. Порівняйте: *окалина*, *раскаленный*. Крім того корінь споріднений із -крес-, -крас- «вогонь»: *кресало*, *кресати іскри*, *крес*. Вогонь же у слов'ян був однією з первісних матерій, який, поєднавшись із водою, утворив усе живе на землі. Він обожнювався.

V. Етимологія української мови /За заг.ред. О.І. Потапенка. – К., 2002. – С. 109-112.

Калина стала сприйматися у праукраїнців як своєрідний символ світового дерева. Життя взагалі. Невипадково весільне вільце прикрашали калиною <...>

Водночас колись в Україні вважали красивим саме червоне. Згадаймо червоні стяги Київської Русі, червона (а не білі) щоки дівчини, які пашіли жаром. Дівчата в давнину прикладали до обличчя кетяги калини: вірили, що перейде до них здоров'я та краса <...>

Вогонь і вода розглядались у слов'ян як антиподи. Залізо, гартуючи, розігрівали на вогні і опускали у воду <...> (червоні кетяги – «вогонь»+«вода», волога).

Ягоди калини вважали сильнішим за божество Морозу! І в лютий холод вони негасно палахкотіли! <...> Колись у хатах між вікнами клали кетяги калини. Ми вважаємо, що це робили не лише з естетичною метою. Очевидно, калинові пучечки були своєрідним оберегом оселі від злих божеств Зими, Морозу, лютої Завії.

<...>

Важливе значення для сакралізації калини мав колір її квітів і плодів. Біле у праукраїнців – це божественне, світлоносне, сонячне. Невипадково вишиванки, інший світків одяг і хати в українців переважно білі. Водночас червоний колір – колір крові, життя, мужності, відваги, лицарства. А її насінина схожа на криваво-червоне серце!

Калина добре росла практично на всій території України (про це свідчать численні назви сіл: Калинівка, калиновий Яр, Калинівці та ін., прізвиська Калинець, Калиновський, Каленик, калинка тощо), причому кущ часто переживав не одне покоління господарів подвір'я.

<...>

В Україні існувало повір'я: якщо зробити з калини сопілку, неодмінно в сім'ї з'явиться продовжувач роду.

VI. Болтарович З.Є. Народна медицина українців. – К., 1990. – С. 106.

По всій Україні як надійний засіб від застуди широко використовували калину. Віти, листя, ягоди, корінь – усе відганяло недугу, а отже, обожнювалося. Калина часто допомагала на ранній стадії такої невиліковної донині і страшної хвороби, як рак.

VII. 100 найвідоміших образів української міфології. – К., 2007. – С. 348.

Індоевропейські корені -кол-, -кал- має чимало міфічних героїв. Саме це їх і споріднює.

Каля – у староіндійській міфології божество, що персоніфікувало час.

Калачакра (буквально «колесо часу») – божество буддійської релігійно-міфологічної системи, з яким пов'язане вчення про циклічність часу (12- та 60 річні цикли). У джайнській міфології Калачакра – це категорія, що репрезентує «світову історію». Колесо часу рухається вічно, приносячи людству то добро, то зло.

Коляда – всеслов'янська богиня неба, матір Сонця, яка в найдовшу зимову ніч народжує сина Божича – нове сонце, Новий рік!

VIII. Ажнюк Б.М. Мовні явища як етнокультурна цінність // О.О. Потебня і проблеми сучасної філософії. – К., 2012. – С. 42.

Сполука *калиновий міст* є своєрідним мікросюжетом, чи мікротвором, втіленням життєвої філософської концепції. Образний контекст цього виразу має три часові плани: ретроспективу, перспективу і цю мить. Калина – символ розквіту, буяння, міст життя, що з'єднує два береги: молодість і старість (ширше: народження і смерть). Перший берег вже за спиною, попереду – другий берег, а зворотного шляху вже немає. У філософському підтексті образу є поцінування життя в хвилину розквіту і ностальгія за тим, що минає.

Це чудово відображено в народній пісні:

Запрягайте воли сірі,
Коні воронії,
Доганяйте літа мої,
Літа молодії!
Ой догнали літа мої
На калиновім мості.
Гей, верніться, літа мої,
До мене хоч в гості!

Завдання 2.3. Пригадайте відомі вам 5 псевдонімів українських письменників. Поміркуйте (письмово), наявність яким сем у значенні відповідних слів зумовило вибір цих псевдонімів?

Тема: Реконструкція мовної свідомості та мовної особистості як проблема історичної лінгвістики

Завдання 3. Підготуйте коротке дослідження (10–12 сторінок друкованого тексту(розмір шрифту – 14, інтервал – 1,5) про визначну мовну особистість та її мовну свідомість.

Особистості на вибір студентів: Нестор-Літописець, Митрополит Іларіон (автор «Слова о законі і благодаті»), Г. Сковорода, І. Котляревський, Г. Квітка-Основ'яненко, П. Куліш, М. Гоголь, І. Франко, М. Грушевський, В. Винниченко, Б. Грінченко, Микола Хвильовий, О. Потебня, А. Кримський, інша персоналія (на вибір студента).

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)

Тема. Теоретичні засади історико-лінгвістичних реконструкцій. Принципи і прийоми історико-лінгвістичних досліджень. Основні здобутки	Семінарське заняття, конспект, експрес-опитування, модульний контроль, екзамен	5*1	I–III
Тема. Принципи і прийоми етимологічних досліджень	Лабораторне заняття, експрес-опитування, модульний контроль, екзамен	5*1	IV–V
Тема: Реконструкція мовної свідомості та мовної особистості як проблема історичної лінгвістики	Семінарське заняття, лабораторне заняття, експрес-опитування, реферат-дослідження, модульний контроль, екзамен	5*1	VI
Разом: 15 балів			

Критерії оцінювання самостійної роботи

Максимальна кількість балів – 5

Оцінка за п'ятибальною шкалою	Значення оцінки
5 балів	студент глибоко та міцно засвоїв матеріал; наводить теоретично і практично правильні, обґрунтовані коментарі; проводить грамотний та чітко структурований лінгвістичний аналіз; самостійно здійснює узагальнення і висновки; вичерпно, послідовно, грамотно оформив самостійно виконані завдання (оцінка "відмінно"). Очікуваний обсяг письмового конспекту 600-750 слів.
4 бали	студент добре знає матеріал, але допускає незначні помилки у пропорованих завданнях, які за допомогою викладача швидко виправляє; здатен здійснювати лінгвістичний аналіз, самостійно робити висновки; успішно виконав та оформив самостійну роботу з незначною кількістю помилок (оцінка "добре"). Очікуваний обсяг письмового конспекту 500-599 слів.
3 бали	виконано не всі завдання; студент допускає грубі помилки, які самостійно не може виправити; недостатньо правильно і грамотно оформлено результати роботи; рівень розуміння матеріалу студентом можна визначити як поверхневий (оцінка "задовільно"). Очікуваний обсяг письмового конспекту 300-499 слів.
1 – 2 бали	студент засвідчує фрагментарне знання матеріалу, не може виконати вправи; наявна значна кількість суттєвих помилок у змісті та оформленні (оцінка "незадовільно"). Очікуваний обсяг письмового конспекту менше 300 слів.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Форма проведення: письмова

Максимальна кількість балів: 25 балів

Критерії оцінювання: модульна контрольна робота включає 25 тестових запитань, правильна відповідь на кожне питання оцінюється у 1 бал.

6.4. Форми проведення семестрового контролю (екзамен)

Згідно з навчальним планом семестровим контролем у 3 семестрі є комплексний екзамен за змістовим модулями «Лінгвістичні реконструкції» та «Історико-літературна сюжетика». До іспиту допускаються студенти, які після виконання всіх зазначених у програмі видів діяльності отримали рейтинг не нижче 35 балів.

Форма іспиту – письмова. Екзаменаційний білет складається з двох питань, одне питання за змістовим модулем «Лінгвістичні реконструкції» – 20 балів, та за змістовим модулем «Історико-літературна сюжетика» – 20 балів.

Критерії оцінювання:

За одну повну відповідь зі змістовим модулем можна отримати максимально 20 балів – із яких:

20-16 балів за повне розкриття змісту, за повні знання матеріалу в заданому обсязі, уміння вільно виконувати завдання, передбачені навчальною програмою; правильний теоретичний коментар; чітко структурований лінгвістичний аналіз; за знання основної та додаткової літератури; за вияв творчості у розумінні і використанні набутих знань та умінь.

15-11 балів – за не зовсім повне розкриття змісту; за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни; правильний лінгвістичний коментар і достатньо структурований лінгвістичний аналіз; засвоєння основної та додаткової літератури; здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.

10-6 балів – за неповне розкриття змісту, за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні завдань.

5-0 балів – за часткове розкриття змісту, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення.

6.5. Перелік питань для семестрового контролю (екзамену)

1. Порівняльно-історичний метод.
2. Принципи порівняльно-історичного методу: принцип історизму, принцип причиновості, принцип системності.
3. Прийоми порівняльно-історичного методу: прийом ототожнення фактів, прийом реконструкції.
4. Методики порівняльно-історичного методу: внутрішня реконструкція, зовнішня реконструкція, відносна хронологія, глотохронологія, ареальна методика.
5. Фонетичні процеси як основа реконструкцій.
6. Семантичні процеси та їх роль при реконструкції.
7. Етимологія як розділ порівняльно-історичного мовознавства.
8. Принципи і прийоми наукової етимології.
9. Етнолінгвістика і етимологія.
10. Теоретичні основи народної етимології.
11. Мова як семантичний код.
12. Мова як інструмент мислення і пізнання.
13. Мовна свідомість. Особливості реконструкції.
14. Лексика української мови у сучасному порівняльно-історичному висвітленні.
15. Проблема реконструкції мовної особистості.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Значення оцінки	Оцінка за стобальною шкалою
ка		

EST S		
A	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) у межах обов’язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками	90–100 балів
B	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) у межах обов’язкового матеріалу без суттєвих грубих помилок	82–89 балів
C	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок	7–81 балів
D	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності	69–74 балів
E	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)	60–68 балів
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного опрацювання	35–59 балів
F	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни	1–34 балів

7. ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

А. Основна література

1. Багнюк, Н.В. (2018). Homo Lingualis XVI–XVII століть: сучасні дослідження. *Лінгвістика: зб. наук. пр.* Старобільськ: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», № 2 (39). С. 158–165.
2. Загнітко, А.П. (2017). Теорія лінгвоперсонології: монографія. Вінниця: Нілан-Лтд.
3. Назаров, Н.А. (2018). Українська етимологічна лексикографія: історія, Теорія та практика. Дисертація канд.філ.наук. 10.02.01. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка. https://shron1.chtyvo.org.ua/Nazarov_Nazarii/Ukrainska_etymolohichna_leksykohrafiia_istoriia_teoriia_ta_praktyka.pdf?
4. Глущенко, В. А. (1994). Принципи порівняльно-історичного дослідження в історії українського мовознавства : Харківська лінгвістична школа. Слов’янськ.
5. Данилюк, І.Г. (2016). Теоретичні засади і методи лінгвоперсонології. *Лінгвістичні студії: зб. наук. праць*. Вінниця: ДонНУ. Вип. 31. С. 63–66.
6. Царук, О. В. (1998). Українська мова серед інших слов’янських: етнологічні та граматичні параметри. Дніпропетровськ

Б. Додаткова література

7. Видайчук, Т.Л. (2007). Мовні аспекти особистості автора (за житійноповідесними і діловими пам’ятками кінця XVI–XVII ст.). *Мовознавчі студії: зб. наук. праць міжнар. наук. конф. «Мова як світ світів. Граматика і поетика української мови», II*. Київ. С. 67–70.
8. Гнатюк, Л.П. (2010). Мовний феномен Григорія Сковороди в контексті староукраїнської книжної традиції: монографія. Київ: Видавничий центр «Київський університет».
9. Гнатюк, Л.П. (2015). Варіативний складник мовної свідомості українців: історико-лінгвістичний вимір. *Мовознавство*. 2 (берез.–квіт.). С. 86–96.
10. Голик, С.В. (2013). Мовна свідомість як об’єкт лінгвокультурологічних досліджень. *Вісник Львівського університету. Серія «Іноземні мови»*. Вип. 21. С. 258–264.
11. Космеда, Т.А. (2012). Его і Alter Его Тараса Шевченка в комунікативному просторі щоденникового дискурсу: монографія. Дрогобич: Коло.
12. Коць, Т.А. (2017). Мовна свідомість в синхронії та діахронії. *Мовознавство*. Чис. 1 (січ.–лют.). С. 49–56

13. Лаврусенко, М.І. (2013). Мова як джерело реконструкції дохристиянських часів у науково-популярній прозі Докії Гуменної та Валерія Шевчука. *Наукові записки КДПУ. Серія: Філологічні науки*. Вип. 114. С. 163–172.
14. Лучик, В. В. (2013). Народна і наукова етимологія топонімів України. *Магістеріум. Мовознавчі студії*. Вип. 50. С. 50–59. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Magisterium_mov_2013_50_14.
15. Прискока, О.В. (2018). Формування і розвиток української історичної лексикології в загальнослов'янському контексті. *Мовознавство*. № 2. С.16–27.
16. Скаб, М.І. (2011). Українська етимологія: питання теорії та практики. Чернівці: ЧНУ імені Ю. Федьковича.
17. Снъозик, Г. (2022). Функціонування терміна мовна особистість у сучасному мовознавстві. *Науковий вісник Ужгородського університету : серія: Філологія* Вип. 2 (48). С. 181–189.
18. .
19. Черниш, Т. О. (2003). Слов'янська лексика в історико-етимологічному висвітленні (Гніздовий підхід). Київ. Наукова думка.
20. Щепанська, Х.А. (2022). Термінополе мовна особистість. Рідне слово в етнокультурному вимірі: зб. наук. праць. Дрогобич: Посвіт. С. 216–225.
21. Gołąb, Z. (2004). O pochodzeniu Słowian w swietle faktów językowych. Krakow.

В. Довідкова література

1. Атлас Української мови у 3-х томах. (1984–2001). Т.І – III. Київ: Наукова думка.
2. Мельничук, О.С. (ред.) (1982–2012). Етимологічний словник української мови у семи томах. Київ: Наукова думка, 1982–2012.
3. Коцура, В.П., Потапенко, О.І. (ред.). (2002). Словник символів культури України. Київ: Міленіум.
4. Українська мова. Енциклопедія. (2004). Київ: Українська енциклопедія.

Г. Інтернет-джерела

<http://litopys.org.ua>

<http://www1.nas.gov.ua/institutes/ium/e-library/ukrajinska-mova>

<http://www.ulif.org.ua>

<https://uk.worldwidedictionary.org>

8. Навчально-методична картка дисципліни «Лінгвістичні реконструкції»

Разом: лекції – 4 год., семінарські заняття – 4 год., лабораторні заняття – 8 год.,
самостійна робота – 25 годин, МК – 4 год., екзамен

Назва модуля	Лінгвістичні реконструкції		
Назва змістового модуля	Лінгвістичні реконструкції тексту і текстів		
Кількість балів за модуль	133 бали		
Теми лекційних занять	Тема 1. Теоретичні засади історико-лінгвістичних реконструкцій. Принципи і прийоми історико-лінгвістичних досліджень. Основні здобутки. (1 бал)		Тема 3. Реконструкція мовної свідомості та мовної особистості як проблема історичної лінгвістики (1 бал)
Теми семінарських занять	Тема 1. Теоретичні засади історико-лінгвістичних реконструкцій. Принципи і прийоми історико-лінгвістичних досліджень. Основні здобутки. (11 балів)		Тема 3. Реконструкція мовної свідомості та мовної особистості як проблема історичної лінгвістики (11 балів)
Теми лабораторних занять		Тема 2. Принципи і прийоми етимологічних досліджень (11+11 балів)	Тема 3. Реконструкція мовної свідомості та мовної особистості як проблема історичної лінгвістики (11 балів + 11 балів)
Самостійна робота	СР 1 (5 балів)	СР 2 (5 балів)	СР 3 (5 балів)
Модульні контрольні роботи		МКР 1 (25 балів)	МКР 2 (25 балів)
Підсумковий контроль	Екзамен		